

Hand- en armgebaren

Communicatie aan boord

Januari 2026

1 Hand- en armgebaren

Tijdens het varen is duidelijke communicatie belangrijk. Soms is praten niet mogelijk door wind, afstand of lawaai. We gebruiken handgebaren om elkaar snel en veilig instructies te geven. Hieronder lees je

- Waarom hand- en armgebaren belangrijk zijn.
- De meest gebruikte gebaren en hun betekenis.
- Hoe je ze correct, duidelijk en zichtbaar uitvoert.

1.1 Goede communicatie aan boord

Normaal gesproken kan je aan boord met spraak communiceren. Op kleinere schepen is de afstand tussen de schipper en de matroos vaak te overbruggen door met elkaar verbaal (met spreken) te communiceren. Zodra er dan wat ruis is kan je gemakkelijk wat harder praten.

Op grotere schepen is de afstand tussen de schipper en de matroos, die bijvoorbeeld op het voordek staat, een stuk groter. In normale omstandigheden wordt daarom gekozen voor communicatiemiddelen waarbij verbale communicatie toch mogelijk is. Denk daarbij bijvoorbeeld aan:

- Een intercomsysteem
- Portofoons
- Marifoon/ handheld

Maar spraak kan door diverse omstandigheden ook met deze hulpmiddelen beperkt worden; bijvoorbeeld door wind, afstand en lawaai.

Als de communicatie wegvalt maar ook voor veiligheid en efficiëntie is het handig om met handsignalen te werken. Handsignalen zorgen er voor dat visueel zichtbaar is wat er gedaan moet worden, en worden de storingen voor de verbale communicatie weggenomen.

Hand gebaren moeten:

- Duidelijk en zichtbaar voor iedereen
- Snel en efficiënt bij manoeuvres
- Veilig omdat je misverstanden voorkomt.

Zorg bij het geven van handgebaren dat je altijd oogcontact hebt met elkaar en dat je bevestiging geeft, door bijvoorbeeld het signaal te herhalen bij of na uitvoering. Handgebaren

In dit hoofdstuk gaan we de volgende handgebaren bespreken:

• Verbale communicatie werkt niet	Signaal dat verbale communicatie niet werkt.
• Vast	Tros of spring vastmaken.
• Los	Tros of spring losgooien.
• Vieren	Tros of spring laten vieren.
• Afstand aangeven	Hoeveel meter naar voren of dwars.
• Koplijn / tros	Gebruik van de koplijn/ tros
• Spring	Gebruik van de Spring
• Volgende bolder	Gebruik de eerstvolgende bolder

Naast deze standaardgebaren is er altijd ruimte voor onderlinge afspraken binnen de bemanning, zolang deze duidelijk en vooraf besproken zijn. Dit voorkomt verwarring en zorgt voor een veilige samenwerking.

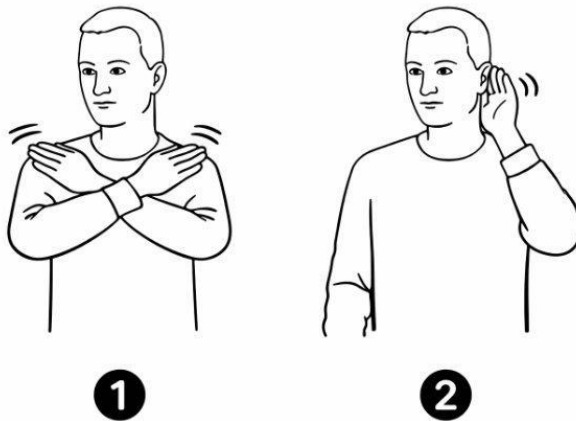
Het is niet van belang met welke hand de handgebaren gegeven worden.

1.1.1 Verbale communicatie werkt niet

Soms kan het dat mondelingen communicatie niet mogelijk is. Dit kan bijvoorbeeld komen door defect communicatiemateriaal of door te veel omgevingsgeluid. Dan is het verstandig om aan te geven dat de informatie niet of niet duidelijk binnenkomt. Dit kan doormiddel van het gebaar verbale communicatie werkt niet.

Dit gebaar bestaat uit 2 delen:

1. Maak tweemaal een kruis met je armen voor je borst
2. Maak met 1 hand een schelp van je hand en tik 2x tegen je oor aan hiermee.

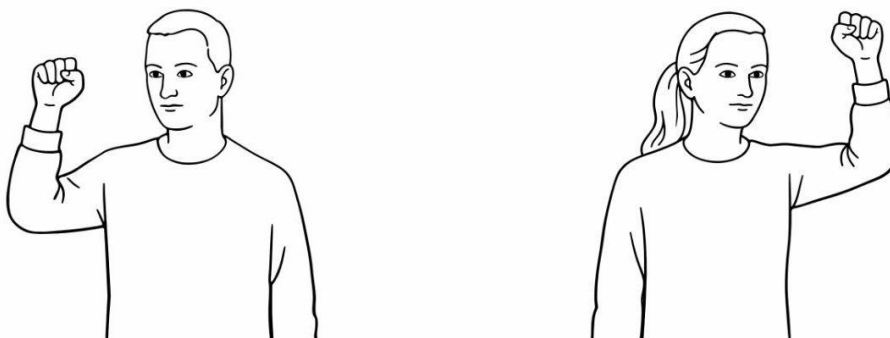

1.1.2 Vast

Om aan te geven dat de spring of tros vastgelegd moet worden kan de schipper het gebaar voor vast geven. Na het vastleggen van de betreffende spring of tros dient de matroos met hetzelfde gebaar (vast) dit terug te koppelen aan de schipper.

Het gebaar voor vast is als volgt:

- Steek je hand omhoog en maak een vuist met je hand.

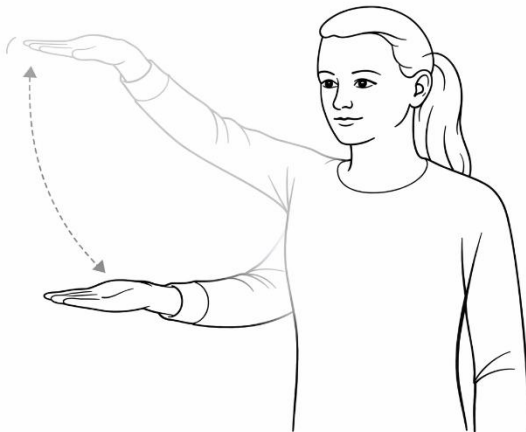

1.1.3 Los

Om aan te geven dat de spring of tros los gemaakt moet worden kan de schipper het gebaar voor los geven. Na het losmaken van de betreffende spring of tros dient de matroos met hetzelfde gebaar (los) dit terug te koppelen aan de schipper.

Dit gebaar bestaat uit 2 delen:

1. Steek je arm uit met vlakke hand met hand palm naar boven
2. Beweeg deze arm horizontaal omhoog.

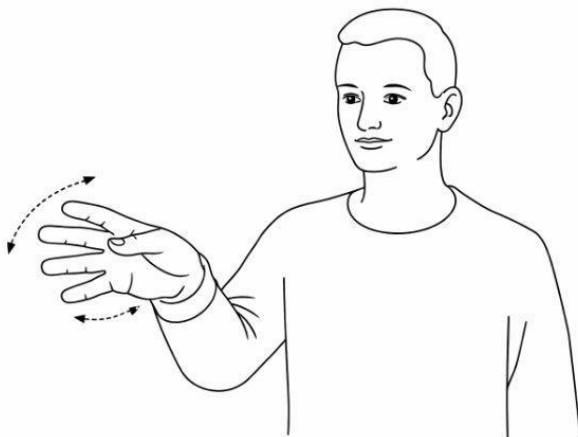

1.1.4 Vieren

Om aan te geven dat de spring of tros gevierd moet worden kan de schipper het gebaar voor vieren geven.

Het gebaar voor vieren is als volgt:

- Steek 4 vinger uit en beweeg je hand rustig op en neer.

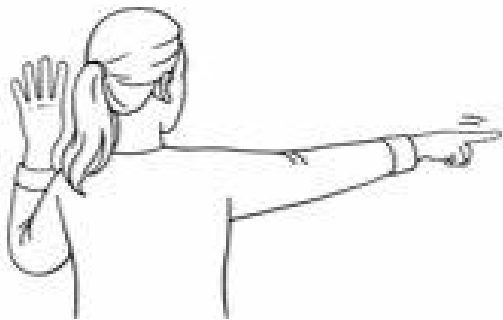

1.1.5 Afstand aangeven

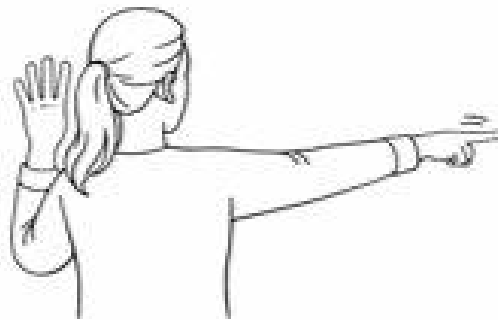
Met handsignalen kan je goed aangeven hoever een schip verwijderd is van de kant / bolder/ object of een ander schip. Er kan zowel aangegeven worden wat de dwarsafstand is als de afstand naar voren.

Dit gebaar bestaat uit 2 delen:

1. Geef met de ene hand aan hoeveel meters. (Kan in 10-tallen indien afstand ver is)
2. Geef met de andere hand aan in welke richting (dwars of naar voren)

3 meter afstand dwars

(vanaf achter gezien)

3 meter afstand naar voren

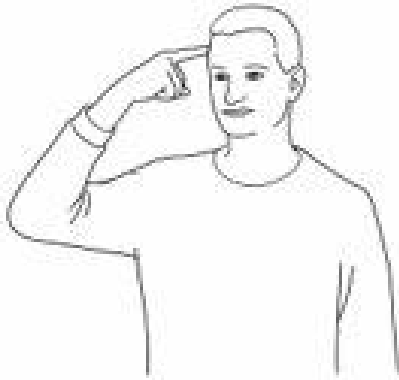
(vanaf achter gezien)

1.1.6 Koplijn / voortros

Om duidelijkheid te kunnen verschaffen welke lijn er gezet dient te worden kunnen we met handgebaren 2 verschillende soorten aangeven. Dit betreft het signaal voor koplijn/voor-tros.

Het gebaar voor koplijn/voor-tros is als volgt:

- Wijs met 1 vinger naar de zijkant van je hoofd.

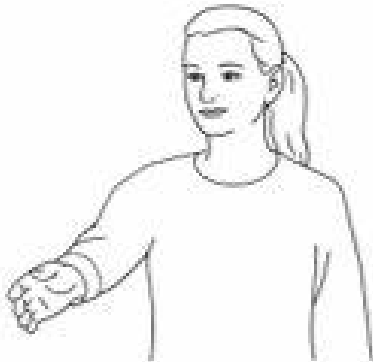

1.1.7 Spring

Om duidelijkheid te kunnen verschaffen welke lijn er gezet dient te worden kunnen we met handgebaren 2 verschillende soorten aangeven. Dit betreft het signaal voor de spring.

Het gebaar voor de spring is als volgt:

- Wijs met open hand schuin naar voren en onder. (Ter verduidelijking is het handig naar de richting van spring te wijzen)

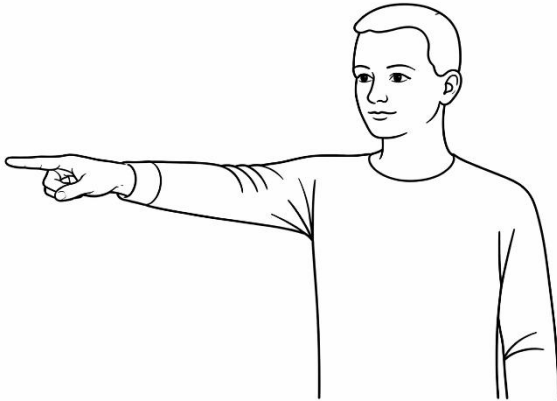

1.1.8 Volgende bolder

Als je aan wilt geven dat de eerstvolgende bolder/paal/ aanleg mogelijkheid gebruikt moet worden kunnen we dit ook aangeven met een hand gebaar.

Het gebaar voor volgende "bolder" gebruiken is:

- Wijs met in vinger naar de zijkant.

1.2 Samenvatting

Als het goed is heb je nu geleerd dat handgebaren kunnen helpen voor het verduidelijken van communicatie.

Je bent nu op hoogte van de verschillende gebaren en kan ze ook toepassen.

Belangrijke aandachtspunten zijn:

1. Het maakt niet uit welke hand je gebruikt voor een gebaar, zolang het duidelijk en groot genoeg is.
2. Zorg altijd voor zichtbaar contact tussen matroos en schipper voordat je een gebaar geeft.
3. De gebaren in deze module zijn standaardvoorbeelden, maar interne afspraken zijn toegestaan.

Voorwaarde: interne afspraken moeten vooraf duidelijk gecommuniceerd worden om misverstanden te voorkomen.

Handgebaren zijn een krachtig hulpmiddel om veilig en efficiënt te werken op een wachtschip.

Blijf oefenen en zorg dat jouw team altijd goed communiceert!

